ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
L. A. GEELHOED
της 12ης Ιουνίου 2001 [1]

1. Με την παρούσα αγωγή που ασκήθηκε βάσει του άρθρου 181 ΕΚ, η Επιτροπή ζητεί την επιστροφή μιας προκαταβολής, πλέον τόκων, κατόπιν της καταγγελίας συμβάσεως συναφθείσας στο πλαίσιο του προγράμματος Thermie. Η ενάγουσα κατήγγειλε τη σύμβαση λόγω μη εκπληρώσεως εκ μέρους των εναγομένων των συμβατικών υποχρεώσεών τους.

I — Το περιεχόμενο της συμβάσεως

2. Στις 17 Δεκεμβρίου 1992, η Επιτροπή συνήψε σύμβαση με την Manuel Pereira Roldão & Filhos L^da^, με έδρα την Πορτογαλία (στο εξής: MPR), το Instituto Superior Técnico, με έδρα επίσης την Πορτογαλία (στο εξής: IST), και την King, Taudevin & Gregson (Holdings) Ltd, με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο (στο εξής: KTG). Αντικείμενο της συμβάσεως ήταν η εκ μέρους της Κοινότητας χορήγηση χρηματοδοτικής συνδρομής υπέρ ενός σχεδίου τιτλοφορούμενου «Low Emissions — Low Cost Melting Tank for Superior Lead Crystal» (δεξαμενή τήξεως κρυστάλλου μολύβδου, με μειωμένο κόστος και περιορισμένη ρύπανση) (στο εξής: σύμβαση). Η σύμβαση, που φέρει τον αριθμό IN 90/91 PO/UK, συνήφθη στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων στον τομέα της προωθήσεως των ενεργειακών τεχνολογιών για την Ευρώπη (πρόγραμμα Thermie), που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 2008/90 [2].

3. Δύο παραρτήματα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της συμβάσεως. Το παράρτημα I αφορά τις τεχνικές και οικονομικές προδιαγραφές. Το παράρτημα II αφορά τους «γενικούς όρους» (στο εξής: γενικοί όροι).

4. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της συμβάσεως, το σχέδιο είναι διαρκείας 36 μηνών από 1ης Ιανουαρίου 1993 και η MPR, το IST και η KTG (στο εξής: συμβαλλόμενοι) δεσμεύονται να εκτελέσουν τις εργασίες που προβλέπονται στη σύμβαση σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που αυτή ορίζει.

5. Η MPR ορίστηκε ως συντονιστής του σχεδίου. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 4, της συμβάσεως, ο συντονιστής αναλαμβάνει την ευθύνη των συμβάσεων που συνάπτονται μεταξύ της Επιτροπής και των συμβαλλομένων. Αναλαμβάνει μεταξύ άλλων την υποχρέωση, εξ ονόματος των συμβαλλομένων, να προσκομίζει στην Επιτροπή τα έγγραφα που θα προσδιοριστούν.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ολλανδική.

2 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1990, σχετικά με την προώθηση των ενεργειακών τεχνολογιών για την Ευρώπη (πρόγραμμα Thermie) (ΕΕ L 185, σ. 1).

Έτσι, οφείλει, βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, της συμβάσεως, να υποβάλλει στην Επιτροπή εξαμηνιαίες εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο των εργασιών προκειμένου να γνωστοποιείται η τεχνική και οικονομική κατάσταση. Η υποχρέωση αυτή εκτίθεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο a, των γενικών όρων.

6. Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, της συμβάσεως, η Επιτροπή οφείλει να χρηματοδοτήσει το σχέδιο βάσει προγράμματος προβλέποντος μεταξύ άλλων την καταβολή προκαταβολής 357 813 ECU.

7. Σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της συμβάσεως, η Επιτροπή διενεργεί όλες τις πληρωμές στον συντονιστή, ο οποίος έχει την ευθύνη της άμεσης μεταβιβάσεως των σχετικών ποσών σε έκαστο των συμβαλλομένων. Η διάταξη αυτή προβλέπει εν συνεχεία, στη δεύτερη περίοδό της, ότι η Επιτροπή δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε παράλειψη του συντονιστή κατά την εκτέλεση της υποχρεώσεώς του.

8. Το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο a, πρώτη περίοδος, των γενικών όρων ορίζει ότι η Επιτροπή καταβάλλει την προκαταβολή εντός προθεσμίας δύο μηνών από της υπογραφής της συμβάσεως από όλα τα μέρη. Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο a, δεύτερη περίοδος, η προκαταβολή πρέπει να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της συμβάσεως.

9. Η σύμβαση προβλέπει ορισμένες υποχρεώσεις των συμβαλλομένων όσον αφορά την παροχή πληροφοριών. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, η Επιτροπής ενημερώνεται για κάθε καθυστέρηση κατά την εκτέλεση της συμβάσεως. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων, οι συμβαλλόμενοι ενημερώνουν την Επιτροπή, μέσω του συντονιστή, για την έναρξη της εκτελέσεως της συμβάσεως και την ενημερώνουν παραχρήμα για την ολοκλήρωση ή τη διακοπή των εργασιών ή για κάθε γεγονός ή περιστατικό που μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την εκτέλεση της συμβάσεως.

10. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, της συμβάσεως, η Επιτροπή μπορεί να καταγγείλει τη σύμβαση υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 8 των γενικών όρων. Το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο d, των γενικών όρων προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι αν ένας συμβαλλόμενος παραβεί μία από τις υποχρεώσεις του, η Επιτροπή μπορεί, αφού καλέσει εγγράφως το συμβαλλόμενο μέρος που δεν εκπλήρωσε την υποχρέωσή του να συμμορφωθεί προς αυτή, να θεωρήσει λυθείσα τη σύμβαση αν η μη τήρησή της εξακολουθεί να υφίσταται ένα μήνα μετά την όχληση και δεν δικαιολογείται από έγκυρους τεχνικούς ή οικονομικούς λόγους.

11. Κατά το άρθρο 2, πρώτη περίοδος, των γενικών όρων, οι τρεις συμβαλλόμενοι ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι της Επιτροπής για κάθε παράβαση των ως άνω υποχρεώσεων εκ μέρους ενός εξ αυτών. Ωστόσο, η τελευταία περίοδος της διατάξεως αυτής προβλέπει ότι ένας συμβαλλόμενος δεν ευθύνεται έναντι ενός μη εκπληρώσαντος τις υποχρεώσεις του συμβαλλομένου, όσον

αφορά επιστροφή ποσών υπό την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 4, των γενικών όρων, αν μπορεί να αποδείξει, κατά τρόπο ευλόγως ικανοποιητικό για την Επιτροπή, ότι δεν συνέβαλε στην παράβαση της υποχρεώσεως και ότι τήρησε περαιτέρω τις απαιτήσεις του άρθρου 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων.

12. Σε περίπτωση λύσεως της συμβάσεως βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 2, στοιχείο d, το άρθρο 8, παράγραφος 4, των γενικών όρων παρέχει τη δυνατότητα στην Επιτροπή να ζητήσει την επιστροφή των χρηματοδοτικών συνδρομών που κατέβαλε στο πλαίσιο της λυθείσας συμβάσεως. Η Επιτροπή μπορεί να απαιτήσει την καταβολή τόκων από της ημερομηνίας εισπράξεως της χρηματοδοτικής συνδρομής εκ μέρους του συμβαλλομένου.

13. Η σύμβαση, βάσει του άρθρου της 9, παράγραφος 1, διέπεται από το πορτογαλικό δίκαιο. Το άρθρο 12 των γενικών όρων παρέχει στο Δικαστήριο αποκλειστική αρμοδιότητα για κάθε διαφορά προκύπτουσα από τη σύμβαση αυτή.

II — Τα πραγματικά περιστατικά

14. Η σύμβαση υπογράφηκε στις 17 Δεκεμβρίου 1992 από την MPR, στις 21 Δεκεμβρίου 1992 από το IST και στις 8 Ιανουαρίου 1993 από την KTG.

15. Στις 20 Φεβρουαρίου 1993, η Επιτροπή χορήγησε προκαταβολή 357 813 ECU στην MPR, ως συντονιστή του σχεδίου. Το ποσόν αυτό κατατέθηκε στον τραπεζικό λογαριασμό 2702410/000/001 (Banco Fonsecas & Burnay στη Leira).

16. Στις 20 Σεπτεμβρίου 1993, η Επιτροπή διενήργησε έλεγχο τεχνικής εξακριβώσεως στην MPR.

17. Στις 20 Οκτωβρίου 1993, απέστειλε επιστολή στην MPR και αντίγραφο της επιστολής αυτής στο IST και στην KTG. Με την επιστολή αυτή διαπίστωσε ότι η MPR δεν είχε εκτελέσει τις συμβατικές υποχρεώσεις της. Κατόπιν του ελέγχου της 20ής Σεπτεμβρίου 1993, διαπίστωσε ότι η εκτέλεση του σχεδίου δεν είχε ακόμη αρχίσει. Επιπλέον, η MPR δεν είχε γνωστοποιήσει στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως, ότι η εκτέλεση είχε καθυστερήσει. Η Επιτροπή παρατήρησε επιπλέον ότι, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο a, των γενικών όρων, το προκαταβληθέν ποσό είχε δαπανηθεί για σκοπούς άλλους από εκείνους για τους οποίους προοριζόταν σύμφωνα με το παράρτημα I της συμβάσεως. Δεδομένου ότι η MPR δεν είχε εκτελέσει τις συμβατικές υποχρεώσεις της, η επιστολή περιείχε την αναφορά, η οποία διαλαμβάνεται στο άρθρο 8 των γενικών όρων, ότι η σύμβαση θα ελύετο. Αν η MPR δεν κατέθετε εκ νέου το προκαταβληθέν ποσό εντός προθεσμίας δύο μηνών στον ως άνω αριθμό τραπεζικού λογαριασμού της Banco Fonsecas & Burnay στη Leira, η Επιτροπή θα κατήγγειλλε αυτομάτως τη σύμβαση.

18. Η MPR έστειλε κατόπιν αυτού στην Επιτροπή επιστολή, η οποία της περιήλθε στις 7 Δεκεμβρίου 1993. Με την επιστολή αυτή, η MPR αμφισβήτησε το γεγονός ότι η εκτέλεση της συμβάσεως δεν είχε ακόμη αρχίσει, καθόσον το IST και η KTG είχαν ήδη πραγματοποιήσει εργασίες στο πλαίσιο του σχεδίου. Οι ενδεχόμενες καθυστερήσεις οφείλονταν στις καθυστερήσεις όσον αφορά τη χρηματοδότηση εκ μέρους της Επιτροπής, καθώς και σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας οι οποίες, κατά την MPR, είχαν λεπτομερώς γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή. Ωστόσο, ο συντονιστής ανέφερε ότι ήταν διατεθειμένος να εξετάσει όλες τις εναλλακτικές δυνατότητες για να διασφαλιστεί η συνέχιση της συμβάσεως στο πλαίσιο ενός αναθεωρημένου προγράμματος. Η MPR ήταν διατεθειμένη να συζητήσει το σημείο αυτό με την Επιτροπή στις Βρυξέλλες.

19. Με επιστολή της 11ης Ιανουαρίου 1994, αντίγραφο της οποίας απεστάλη στο IST και στην KTG, η Επιτροπή δέχθηκε να συζητήσει τη συνέχεια που έπρεπε να δοθεί στην υπόθεση αυτή, υπό την προϋπόθεση ότι η MPR θα προσκόμιζε τραπεζικό πιστοποιητικό με το οποίο θα βεβαιωνόταν ότι το προκαταβληθέν ποσό ήταν διαθέσιμο στον προαναφερθέντα λογαριασμό.

20. Από επιστολή της 16ης Μαΐου 1994, αποσταλείσα στους τρεις συμβαλλομένους, προέκυπτε ότι η Επιτροπή δεν είχε ακόμη λάβει το τραπεζικό πιστοποιητικό που θα βεβαίωνε ότι το προκαταβληθέν ποσό είχε επιστραφεί στον προαναφερθέντα τραπεζικό λογαριασμό. Η Επιτροπή έταξε στους τρεις συμβαλλομένους μια τελευταία προθεσμία ενός μηνός για να επιστρέψουν την προκαταβολή. Με την επιστολή αυτή δήλωσε ότι, αν το τραπεζικό πιστοποιητικό δεν της προσκομιζόταν εντός της προθεσμίας αυτής, θα ετίθεντο σε άμεση εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 8 της συμβάσεως.

21. Με επιστολή της 14ης Ιουνίου 1994, η MPR ζήτησε από την Επιτροπή να αναβάλει, λόγω ορισμένων ειδικών περιστάσεων, τη λήψη της αποφάσεως την οποία ανήγγειλε με την επιστολή της 16ης Μαΐου 1994. Η MPR ισχυρίστηκε ότι είχε την πρόθεση να εκτελέσει το σχέδιο συνδέοντάς το με μια αναδιάρθρωση της «Cristalware Portuguese Industry», η οποία επρόκειτο να πραγματοποιηθεί ένα μήνα αργότερα. Ανέφερε επίσης ότι βρισκόταν και η ίδια σε φάση αναδιαρθρώσεως. Επιπλέον, επισήμανε ότι η KTG είχε εν τω μεταξύ πτωχεύσει, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα ότι έπρεπε να αναζητήσει νέο εταίρο.

22. Με επιστολή της 7ης Ιουλίου 1994, απευθυνθείσα στην MPR και στο IST, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι συμβαλλόμενοι δεν μπόρεσαν να προσκομίσουν το αιτηθέν στις 16 Μαΐου 1994 τραπεζικό πιστοποιητικό. Δέχθηκε ωστόσο, εξαιρετικά, λόγω των οικονομικών προοπτικών που θα μπορούσε να ανοίξει η αναδιάρθρωση του σχεδίου και η εισφορά ενός ενδεχομένου νέου ετέρου, να αναστείλει την απόφασή της περί καταγγελίας της συμβάσεως βάσει του άρθρου 8 της συμβάσεως. Η νέα προθεσμία ίσχυε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1994. Τα συμβαλλόμενα μέρη έπρεπε κατά την περίοδο αυτή να παράσχουν στην Επιτροπή όλα τα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τα υφιστάμενα προβλήματα. Η Επιτροπή επισήμανε ότι, αν η εφαρμογή του σχεδίου δεν μπορούσε να διασφαλιστεί μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1994, η λύση της συμβάσεως θα ήταν άμεση και στην περίπτωση αυτή.

23. Κατά την Επιτροπή, η MPR και το IST δεν απάντησαν στην επιστολή της 7ης Ιουλίου 1994.

24. Στις 7 Ιουνίου 1995, η Επιτροπή γνωστοποίησε εγγράφως στην MPR και στο IST ότι είχε αποφασίσει να καταγγείλει τη σύμβαση, όπως το είχε ήδη αναγγείλει με την από 7 Ιουλίου 1994 επιστολή της. Παρατήρησε συναφώς ότι i) η προκαταβολή δεν ήταν διαθέσιμη στον σχετικό τραπεζικό λογαριασμό· ii) η υλοποίηση του σχεδίου δεν είχε ακόμη αρχίσει και iii) δεν υπήρχαν ούτε πληροφοριακά στοιχεία ούτε εγγύηση όσον αφορά την εκτέλεση του σχεδίου. Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η απόφαση αυτή θα ετίθετο σε ισχύ εντός προθεσμίας δύο μηνών από της ημερομηνίας παραλαβής της επιστολής της.

25. Στις 11 Νοεμβρίου 1995, η Επιτροπή απέστειλε στην MPR ένταλμα εισπράξεως, το οποίο περιείχε το αίτημα επιστροφής της προκαταβολής των 357 813 ECU. Δεδομένου ότι το ποσό αυτό δεν είχε ακόμη επιστραφεί στις 17 Οκτωβρίου 1996, η Επιτροπή απέστειλε στην MPR επιστολή υπομνήσεως με την οποία την κάλεσε να επιστρέψει αμέσως το προκαταβληθέν ποσό.

26. Το ποσό δεν είχε επιστραφεί στις 10 Μαρτίου 1997. Με έγγραφο οχλήσεως, η Επιτροπή ζήτησε την επιστροφή εντός προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από της ημερομηνίας παραλαβής του εγγράφου της. Προσέθεσε ότι από της ημερομηνίας αυτής θα καθίσταντο απαιτητοί τόκοι. Ανακοίνωσε ότι θα ασκούσε αγωγή αν η MPR δεν προέβαινε στην πληρωμή. Το έγγραφο, το οποίο εστάλη με συστημένη επιστολή, περιήλθε στην MPR στις 18 Μαρτίου 1997. Στις 4 Ιουλίου 1997, η Επιτροπή απαίτησε εκ νέου με έγγραφο την επιστροφή της προκαταβολής. Στο έγγραφο αυτό ανέφερε ότι θα προσέφευγε δικαστικώς για να απαιτήσει την επιστροφή του ποσού αυτού.

27. Στις 16 Φεβρουαρίου 1999, η Επιτροπή δεν είχε ακόμη λάβει κανένα ποσό από τους συμβαλλομένους.

III – Η διαδικασία και τα αιτήματα των διαδίκων

28. Το δικόγραφο της αγωγής της Επιτροπής περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Φεβρουαρίου 1999.

29. Με την αγωγή της, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

α) να υποχρεώσει τους εναγομένους να επιστρέψουν στην ενάγουσα το ποσό των 357 813 ECU, πλέον των τόκων που κατέστησαν απαιτητοί την 1η Ιανουα-

ρίου 1999, ποσού 185 833,78 ECU, και των οφειλομένων μέχρι την ολοσχερή εξόφληση τόκων,

β) να καταδικάσει τους εναγομένους στα δικαστικά έξοδα.

30. Το IST ζητεί την απόρριψη της αγωγής και την καταδίκη της Επιτροπής στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

31. Η MPR δεν κατέθεσε υπόμνημα αντικρούσεως. Με επιστολή της 25ης Ιουνίου 1999, η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο να της επιδικάσει τα αιτήματά της, ως προς τον διάδικο αυτόν, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως ερήμην αποφάσεως βάσει του άρθρου 94, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

32. Ελλείψει ακριβών στοιχείων όσον αφορά τη διεύθυνσή της, δεν κατέστη δυνατή η επίδοση της αγωγής στην KTG. Από τα στοιχεία της δικογραφίας μπορεί να συναχθεί ότι ο συμβαλλόμενος αυτός κηρύχθηκε εν τω μεταξύ σε πτώχευση. Η Επιτροπή ανέφερε με την επιστολή της της 26ης Απριλίου 1999 ότι δεν επιθυμούσε να συνεχίσει τη διαδικασία παρά μόνο κατά της MPR και του IST.

33. Στις 15 Μαρτίου 2001, η Επιτροπή και το IST εξέθεσαν τις απόψεις τους στο ακροατήριο.

IV — Οι ισχυρισμοί και τα κύρια επιχειρήματα των διαδίκων

34. Η Επιτροπή αναφέρει ότι η MPR παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 2 της συμβάσεως, μη τηρώντας το χρονοδιάγραμμα που αναφέρεται στο παράρτημα I της συμβάσεως αυτής. Η χορήγηση πρόσθετων προθεσμιών, την οποία δεν ήταν υποχρεωμένη να αποφασίσει, δεν άλλαξε τίποτε στην κατάσταση. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα για να ανακτήσει την προκαταβολή των 357 813 ECU. Επιπλέον, κατήγγειλε τη σύμβαση σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 της συμβάσεως και 8 των γενικών όρων. Φρονεί ότι η σύμβαση ελύθη κατά τη λήξη της προθεσμίας που έταξε με την από 4 Ιουλίου 1997 επιστολή της.

35. Η Επιτροπή ισχυρίζεται εν συνεχεία ότι οι εναγόμενοι ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι της Επιτροπής βάσει του άρθρου 2 των γενικών όρων. Αυτή η εις ολόκληρον ευθύνη αναγνωρίζεται επίσης από το πορτογαλικό δίκαιο.

36. Η Επιτροπή υπενθυμίζει περαιτέρω το άρθρο 4, παράγραφος 3, της συμβάσεως. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ο συντονιστής είναι υπεύθυνος για τη μεταβίβαση του σχετικού τμήματος της προκαταβολής στους λοιπούς συμβαλλομένους και η Επιτροπή ουδόλως μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε μη εκπλήρωση της υποχρεώσεως αυτής εκ μέρους του συντονιστή. Εξάλλου, από πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, λόγω της εις ολόκληρον ευθύνης εκάστου συμβαλλομέ-

νου, έκαστος αυτών υπέχει υποχρέωση επιστροφής της προκαταβολής στην περίπτωση κατά την οποία δεν εκπληρώθηκαν οι υποχρεώσεις οι οποίες αναλήφθηκαν ως αντιπαροχή [3].

37. Η άμυνα του IST στηρίζεται ουσιαστικά σε δύο επιχειρήματα.

38. Πρώτον, το IST υποστηρίζει ότι αγνοούσε την εκ μέρους της MPR παράβαση των υποχρεώσεών της, μέχρις ότου έλαβε αντίγραφο της από 20 Οκτωβρίου 1993 επιστολής της Επιτροπής προς την MPR, με την οποία η MPR εκαλείτο να επιστρέψει την προκαταβολή στον αρχικό τραπεζικό λογαριασμό. Επιπλέον, ισχυρίζεται ότι έλαβε όλα τα εύλογα μέτρα προς εκτέλεση της συμβάσεως, τόσο πριν όσο και αφού έλαβε γνώση των παρανομιών που διέπραξε η MPR. Τα έγγραφα τα οποία προσκόμισε καταδεικνύουν σαφώς ότι κατέβαλε σύντονες προσπάθειες για την εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεών του.

39. Κακώς συνεπώς η Επιτροπή απηύθυνε στο IST το αίτημά της περί επιστροφής της προκαταβολής, πλέον τόκων. Ακόμη και αν γινόταν δεκτή εν προκειμένω η ύπαρξη της εις ολόκληρον ευθύνης, το IST δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για την πληρωμή των ποσών αυτών, δεδομένου ότι πληροί τις προϋποθέσεις της ρήτρας περί απαλλαγής του άρθρου 2 των γενικών όρων. Το IST ισχυρίζεται, με βάση τους όρους αυτούς, ότι από τα πραγματικά περιστατικά προκύπτει σαφώς ότι δεν συνέβαλε στην εκ μέρους του MPR μη εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων. Συγκεκριμένα, παρακίνησε επανειλημμένως τον συντονιστή να εκτελέσει τη σύμβαση. Επισημαίνει εξάλλου ότι δεν υπόκειται στις υποχρεώσεις του άρθρου 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων, καθόσον αυτές αφορούν αποκλειστικά τον συντονιστή του σχεδίου, ήτοι την MPR. Επιπλέον, ενημέρωσε την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων, σχετικά με τις καθυστερήσεις που σημειώθηκαν λόγω των προβλημάτων που αντιμετώπιζε η MPR.

40. Περαιτέρω, το IST ισχυρίζεται ότι ήταν καλόπιστο από την προ της συνάψεως της συμβάσεως φάση μέχρι τη λύση της συμβάσεως. Τονίζει ότι διενεργεί έρευνες από μακρού χρόνου και ότι έχει ήδη λάβει προηγουμένως χρηματοδοτικές συνδρομές από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

41. Εν συνεχεία και επικουρικώς, το IST ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να προβάλει εν προκειμένω την εις ολόκληρον ευθύνη για να απαιτήσει την ολοσχερή πληρωμή από όλους τους συμβαλλομένους. Ο ισχυρισμός αυτός στηρίζεται σε ορισμένα άρθρα του πορτογαλικού Código Civil (Αστικού Κώδικα, στο εξής: CC). Το IST ερμηνεύει το άρθρο 519, παράγραφος 1, του CC υπό την έννοια ότι, αν ο δανειστής εναγάγει όλους τους συνοφειλέτες ταυτοχρόνως, το εφαρμοστέο καθεστώς δεν είναι πλέον εκείνο της εις ολόκληρον ευθύνης, αλλά της κοινής ευθύνης. Συγκεκριμένα, το άρθρο 519 του CC ορίζει ότι ο δανειστής μπορεί να εναγάγει έκαστον οφειλέτη ευθυνόμενο εις

3 — Απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1999, C-65/97, Επιτροπή κατά Cascina Laura και Garìboldi (Συλλογή 1999, σ. I-1017, σκέψεις 21 έως 23).

ολόκληρο για το συνολικό ποσό ή έκαστον των οφειλετών για μέρος του ποσού· ωστόσο, αν ζήτησε δικαστικώς την εκτέλεση της συμβάσεως από έναν από τους οφειλέτες, δεν μπορεί πλέον να εναγάγει τους λοιπούς οφειλέτες για το τμήμα της οφειλής την καταβολή του οποίου ζήτησε από τον πρώτο οφειλέτη, εκτός αν δεν μπορεί να ικανοποιηθεί από τον οφειλέτη αυτό για κάποιο έγκυρο λόγο.

42. Κατά το IST, η Επιτροπή, έχοντας ασκήσει αγωγή καθ' όλων των συμβαλλομένων, παραιτήθηκε από το δικαίωμά της ασκήσεως αγωγής με βάση την εις ολόκληρον ευθύνη για το σύνολο της οφειλής. Δεν μπορεί συνεπώς να απαιτεί από τους συνοφειλέτες ποσό υπερβαίνον το μερίδιό τους στην συνολική οφειλή. Η προκαταβολή καταβλήθηκε αποκλειστικά στην MPR και το IST δεν έλαβε τίποτε. Η MPR είναι συνεπώς ο μόνος εναγόμενος από τον οποίο η Επιτροπή μπορεί να απαιτήσει την επιστροφή της προκαταβολής, πλέον τόκων.

43. Η Επιτροπή ισχυρίζεται με το υπόμνημα απαντήσεως ότι υφίσταται εν προκειμένω έγκυρη αιτία, ήτοι η αδυναμία να επιτύχει την επιστροφή της προκαταβολής από την MPR, η οποία κατέστη αφερέγγυος στις 26 Απριλίου 1999. Το IST αμφισβητεί το επιχείρημα αυτό· τούτο προβάλλεται εκπροθέσμως και πρέπει να κριθεί απαράδεκτο.

44. Τέλος, όσον αφορά την καταβολή των τόκων, το IST επικαλείται το άρθρο 520 του CC. Κατά τη διάταξη αυτή, μόνον ο ευθυνόμενος εις ολόκληρον οφειλέτης στον οποίο καταλογίζεται η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων οφείλει να αποκαταστήσει τη ζημία. Το IST διαπιστώνει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνο για την καταβολή της συνισταμένης σε τόκους αποζημιώσεως, καθόσον η μη επιστροφή της προκαταβολής μπορεί να καταλογιστεί εξ ολοκλήρου στην MPR.

45. Η Επιτροπή αμφισβητεί την άποψη αυτή. Επικαλείται ειδικότερα το κείμενο του άρθρου 8, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, των γενικών όρων, βάσει του οποίου η Επιτροπή μπορεί να απαιτήσει τόκους επί επιστρεπτέων χρηματοδοτικών συνδρομών, καθώς και μια πρόσφατη νομολογία σύμφωνα με την οποία το Δικαστήριο, σε περιπτώσεις αγωγών περί επιστροφής προκαταβολών, τείνει να επιβάλει στους μη εκπληρώσαντες τις υποχρεώσεις τους διαδίκους την υποχρέωση καταβολής τόκων [4].

V — Εκτίμηση

46. Σύμφωνα με το άρθρο 39 του Κανονισμού Διαδικασίας, το δικόγραφο της αγωγής επιδίδεται στον εναγόμενο. Το δικόγραφο της αγωγής της Επιτροπής δεν επιδόθηκε στην KTG. Ως εκ τούτου δεν ικανοποιήθηκε η απαίτηση της κοινοποιήσεως και η αγωγή δεν είναι παραδεκτή ως προς την KTG. Η Επιτροπή γνωστοποίησε επίσης ότι παραιτούνταν από την αγωγή της κατά της KTG και επιθυμούσε να συνεχίσει τη διαδικασία μόνο κατά των συμβαλλομένων MPR και IST. Η εκτίμησή μου θα περιοριστεί συνεπώς στους δύο αυτούς διαδίκους.

4 — Αποφάσεις της 10ης Ιουνίου 1999, C-172/97, Επιτροπή κατά SIVU και Hydro-Réalisations (Συλλογή 1999, σ. I-3363), και C-334/97, Επιτροπή κατά Montorio (Συλλογή 1999, σ. I-3387).

47. Τα διάφορα νομικά και πραγματικά περιστατικά δικαιολογούν τη χωριστή αντιμετώπιση της MPR και του IST στο πλαίσιο των παρουσών προτάσεων.

A — *MPR*

48. Από τα στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή προκύπτει ότι η αγωγή κοινοποιήθηκε στην MPR σύμφωνα με τη νομοθεσία. Σύμφωνα με το άρθρο 39 του Κανονισμού Διαδικασίας, απεστάλη την 1η Απριλίου 1999, με συστημένη επιστολή και βεβαίωση παραλαβής, στον Carlos Manuel Bueri Alves Antero, το πρόσωπο που υπέγραψε τη σύμβαση επ' ονόματι της MPR, υπό την ιδιότητά του ως «managing director». Η MPR όμως δεν κατέθεσε υπόμνημα αντικρούσεως εντός των προθεσμιών του άρθρου 40, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας. Το Δικαστήριο πρέπει συνεπώς να εκδώσει ερήμην απόφαση έναντι της MPR, υπό την έννοια του άρθρου 94, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας.

49. Δεδομένου ότι το παραδεκτό της αγωγής είναι βέβαιο όσον αφορά την MPR, πρέπει να εξεταστεί, βάσει του άρθρου 94, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, αν τα αιτήματα της Επιτροπής ως προς τον διάδικο αυτό, ο οποίος διασφαλίζει τον συντονισμό του σχεδίου, είναι βάσιμα.

50. Έχει αποδειχθεί ότι το ποσό της προκαταβολής πράγματι κατεβλήθη στην MPR. Η Επιτροπή κατέθεσε αντίγραφο εντολής πληρωμής, με ημερομηνία 22 Φεβρουαρίου 1993, για ποσό 357 813 ECU υπέρ της MPR και στον τραπεζικό λογαριασμό αριθ. 2702410/000/001 (Banco Fonsecas & Burnay στη Leira). Συνεπώς, το ποσό της προκαταβολής μεταβιβάστηκε, σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο a, των γενικών όρων, εντός της προθεσμίας των δύο μηνών μετά την υπογραφή της συμβάσεως εκ μέρους της KTG, ως τελευταίου συμβαλλομένου, στις 8 Ιανουαρίου 1993.

51. Βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 2, των γενικών όρων, η Επιτροπή μπορεί να καταγγείλει μονομερώς τη σύμβαση αν χωρήσει μία από τις παρατιθέμενες στη διάταξη αυτή αιτίες. Με τις επιστολές που αντήλλαξε με τους συμβαλλομένους, η Επιτροπή δεν ανέφερε με ακρίβεια ποια ήταν η προϋπόθεση, μεταξύ εκείνων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, την οποία επικαλούνταν. Δεν μπορεί όμως ευλόγως να αμφισβητηθεί, ενόψει του κειμένου της επιστολής, ότι, με το αρχικό της έγγραφο οχλήσεως της 20ής Οκτωβρίου 1993, είχε υπόψη της την αιτία καταγγελίας που διαλαμβάνεται στο άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο d, των γενικών όρων.

52. Δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 2, στοιχείο d, των γενικών όρων, η Επιτροπή μπορεί να καταγγείλει τη σύμβαση αν i) ένας συμβαλλόμενος δεν εκπλήρωσε μία από τις υποχρεώσεις του, ii) ο μη εκπληρώσας τις υποχρεώσεις συμβαλλόμενος εκλήθη εγγράφως να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις αυτές, iii) η μη συμμόρφωση εξακολουθεί να υφίσταται ένα μήνα μετά την έγγραφη όχληση και iv) η μη συμμόρφωση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από εύλογους τεχνικούς ή οικονομικούς λόγους.

53. Θεωρώ ότι οι τέσσερις αυτές προϋποθέσεις πληρούνται εν προκειμένω.

54. Όσον αφορά τη μη εκτέλεση των συμβατικών υποχρεώσεων, η Επιτροπή παραθέτει στην από 20 Οκτωβρίου 1993 επιστολή της δύο διατάξεις τις οποίες παρέβη η MPR, ήτοι το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως και το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο a, των γενικών όρων.

55. Η Επιτροπή ισχυρίζεται κατ' αρχάς ότι η MPR παρέλειψε να την ενημερώσει, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως, σχετικά με τις καθυστερήσεις που σημειώθηκαν κατά την εκτέλεση του σχεδίου. Ο ισχυρισμός αυτός μου φαίνεται βάσιμος.

56. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που περιλαμβάνεται στον πίνακα 1 του παραρτήματος I της συμβάσεως, το τμήμα του σχεδίου «design and basic engineering» έπρεπε να τεθεί σε εφαρμογή κατά την περίοδο από τον Ιανουάριο μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1993. Σύμφωνα με πίνακα περιλαμβανόμενο στην σελίδα 3 του παραρτήματος I, το τμήμα αυτό του σχεδίου έπρεπε επίσης να τεθεί σε εφαρμογή στη Marinha Grande, που αποτελεί τον τόπο εγκαταστάσεως της MPR. Επομένως, η MPR θα έπρεπε να είχε ήδη πραγματοποιήσει εργασίες σε εκτέλεση της συμβάσεως κατά την πρώτη φάση του σχεδίου.

57. Η MPR αμφισβητεί με την επιστολή της, η οποία περιήλθε στην Επιτροπή στις 7 Δεκεμβρίου 1993, ότι η σύμβαση δεν είχε τεθεί ακόμη σε εφαρμογή κατά την περίοδο αυτή, καθόσον οι συμβαλλόμενοι IST και KTG είχαν ήδη πραγματοποιήσει εργασίες. Δεν αμφισβητεί ωστόσο, με την επιστολή της, ότι δεν άρχισε ακόμη η ίδια την εκτέλεση του σχεδίου. Επιπλέον, κάνοντας λόγο για τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας και προτείνοντας στην Επιτροπή να αναζητήσουν από κοινού εναλλακτικές λύσεις για να διασφαλιστεί η συνέχιση της συμβάσεως, δέχεται κατ' ουσίαν τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών της.

58. Εξάλλου, είναι απολύτως αδύνατο να συναχθεί από τα στοιχεία του φακέλου ότι η MPR, ως συντονιστής, εκπλήρωσε την υποχρέωσή της βάσει του συνδυασμού των διατάξεων των άρθρων 5, παράγραφος 1, της συμβάσεως και 6, παράγραφος 1, των γενικών όρων να υποβάλει στην Επιτροπή εξαμηνιαίες εκθέσεις σχετικά με την κατάσταση προόδου των εργασιών στο πλαίσιο της εκθέσεως περί της τεχνικής και οικονομικής καταστάσεως. Επιπλέον, ο φάκελος δεν περιέχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο από το οποίο θα προέκυπτε ότι η Επιτροπή έλαβε κατ' άλλο τρόπο από τον συντονιστή ουσιαστικά στοιχεία σχετικά με την κατάσταση προόδου του σχεδίου. Θεωρώ επομένως ότι, πέραν της υποχρεώσεως ενημερώσεως βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της συμβάσεως, η MPR παρέβη επίσης την υποχρέωση λογοδοσίας βάσει του συνδυασμού των διατάξεων των άρθρων 5, παράγραφος 1, της συμβάσεως και 6, παράγραφος 1, των γενικών όρων.

59. Δεύτερον, με την από 20 Οκτωβρίου 1993 επιστολή της, η Επιτροπή προσήψε στην

MPR χρησιμοποίηση, κατά παράβαση του άρθρου 17, παράγραφος 2, στοιχείο a, των γενικών όρων, του ποσού που της προκατέβαλε για σκοπούς διαφορετικούς από εκείνους για τους οποίους προοριζόταν συμβατικώς. Στο πλαίσιο μιας μεταγενέστερης ανταλλαγής επιστολών μεταξύ της MPR και της Επιτροπής, ειδικότερα με τις επιστολές του Δεκεμβρίου 1993 και του Ιουνίου 1994, το στοιχείο αυτό δεν αμφισβητήθηκε. Μολονότι η Επιτροπή σε τακτά διαστήματα παρακίνησε την MPR να επιστρέψει την προκαταβολή στον αρχικό τραπεζικό λογαριασμό, η MPR δεν ικανοποίησε το αίτημα αυτό. Επομένως, θεωρώ επίσης ότι έχει αποδειχθεί η παράβαση της προπαρατεθείσας διατάξεως.

60. Όσον αφορά τις τρεις λοιπές προϋποθέσεις καταγγελίας της συμβάσεως, είναι αρκετές οι ακόλουθες παρατηρήσεις.

61. Πρώτον, με τις επιστολές της τής 11ης Ιανουαρίου και της 7ης Ιουλίου 1994, η Επιτροπή παρέσχε στην MPR τη δυνατότητα να εκτελέσει ακόμα τη σύμβαση. Η MPR, καθόσον τούτο μπορεί να συναχθεί από τον φάκελο, δεν έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής.

62. Δεύτερον, η Επιτροπή, αναφέροντας στην από 7 Ιουνίου 1995 επιστολή της προς τους συμβαλλομένους ότι η περί καταγγελίας απόφασή της θα άρχιζε να ισχύει δύο μήνες μετά την παραλαβή της επιστολής της, τήρησε την ενός μηνός προθεσμία προηγούμενης κοινοποιήσεως που προβλέπεται συναφώς.

63. Τρίτον, οι παραβάσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν δικαιολογημένους για τεχνικούς ή οικονομικούς λόγους. Ναι μεν είναι γεγονός ότι η MPR έκανε λόγο, με την από 14 Ιουνίου 1994 επιστολή της, για μια εσωτερική αναδιάρθρωση, πλην όμως δεν μπορεί να γίνει επίκληση ενός λόγου τέτοιου είδους, καθόσον συνδέεται με μια κατάσταση που αφορά την οικεία επιχείρηση και όχι με τεχνικά ή οικονομικά προβλήματα σχετικά με την εκτέλεση του σχεδίου έρευνας [5].

64. Συνεπώς, από τα στοιχεία του φακέλου συνάγω ότι η Επιτροπή καλώς αποφάσισε, με την από 7 Ιουνίου 1995 επιστολή της, να καταγγείλει τη σύμβαση βάσει του άρθρου 8 των γενικών όρων.

65. Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, των γενικών όρων, μπορούν να οφείλονται τόκοι από την ημερομηνία λήψεως της προκαταβολής, υπολογιζόμενοι με το επιτόκιο το οποίο εφαρμόζεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας στις πράξεις που εκτελεί σε ECU και το οποίο δημοσιεύεται την πρώτη εργάσιμη ημέρα εκάστου μήνα, προσαυξημένο κατά 2 %. Η Επιτροπή ανέφερε στην από 10 Μαρτίου 1997 επιστολή της προς την MPR ότι απαιτούσε τόκους επί της προκαταβολής από τη δεκάτη πέμπτη ημέρα μετά την παραλαβή της από 18 Μαρτίου 1997 επιστολή της. Η Επιτροπή απαιτεί τώρα το ποσό των 185 833,78 ECU ως τόκους μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999, πλέον των τόκων που θα παραχθούν μέχρι την ημερομηνία της ολοσχερούς εξοφλήσεως. Η Επιτροπή παρέθεσε λεπτομερή υπολογισμό του προ-

5 — Βλ. απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2000, C-356/99, Επιτροπή κατά Hitesys (Συλλογή 2000, σ. I-9517, σκέψη 22).

αναφερθέντος ποσού των 185 833,78 ECU σε παράρτημα του δικογράφου της αγωγής. Ο φάκελος δεν περιέχει κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω το βάσιμο του αιτήματος αυτού [6].

66. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι τα αιτήματα της Επιτροπής είναι βάσιμα και σύμφωνα προς το άρθρο 94, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, όσον αφορά το αίτημα καταβολής εκ μέρους της MPR του προκαταβληθέντος στις 22 Ιανουαρίου 1993 ποσού των 357 813 ECU, πλέον τόκων.

B — *IST*

67. Το βάσιμο του αιτήματος της Επιτροπής όσον αφορά τον συμβαλλόμενο IST πρέπει να εκτιμηθεί με βάση τις διατάξεις της συμβάσεως, τη συμπεριφορά του IST και το καθεστώς της εις ολόκληρον ευθύνης στο πορτογαλικό αστικό δίκαιο.

68. Δεν αμφισβητείται ότι η σύμβαση προβλέπει ότι οι τρεις συμβαλλόμενοι ευθύνονται εις ολόκληρον για την εκτέλεση της συμβάσεως αυτής. Αυτό προκύπτει σαφώς από το ίδιο το κείμενό της. Το προοίμιο αναφέρει ότι οι συμβαλλόμενοι ενεργούν από κοινού και αλληλεγγύως, σύμφωνα με όσα αναφέρει το άρθρο 2 των γενικών όρων. Κατά τη διάταξη αυτή, οι συμβαλλόμενοι ευθύνονται εις ολόκληρον και αλληλεγγύως έναντι της Επιτροπής για κάθε μη εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων εκ μέρους εκάστου αυτών.

69. Είναι συνεπώς αποδεδειγμένο ότι έκαστος συμβαλλόμενος ανέλαβε έναντι της Επιτροπής τη δέσμευση να εκπληρώσει κάθε συμβατική υποχρέωση. Οι συμβαλλόμενοι, υπογράφοντας τη σύμβαση, αποδέχθηκαν απολύτως ελεύθερα την αρχή ότι ο κίνδυνος του ενδεχομένου κάποιος εξ αυτών να μην εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, για οποιοδήποτε λόγο, δεν μπορεί να αντιταχθεί στην Επιτροπή.

70. Όπως εκτέθηκε ήδη ανωτέρω, η MPR, ως συντονιστής και συμβαλλόμενος, δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις που απορρέουν γι' αυτήν από τη σύμβαση. Θεωρώ ειδικότερα ότι παρέβη τις διατάξεις των άρθρων 2, παράγραφος 2, και 5, παράγραφος 1, της συμβάσεως και 17, παράγραφος 2, στοιχείο a, των γενικών όρων, πράγμα το οποίο παρέσχε τη δυνατότητα στην Επιτροπή να καταγγείλει τη σύμβαση βάσει του άρθρου 8 των γενικών όρων. Στην περίπτωση αυτή, αποδείχθηκε ότι η Επιτροπή μπορεί να εναγάγει αλληλεγγύως την MPR και τους λοιπούς συμβαλλομένους για τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων της MPR. Η προκαταβολή που δόθηκε στην MPR δημιούργησε έτσι, όσον αφορά το IST, την υποχρέωση

6 — Ούτε το IST αμφισβητεί τα ποσά της προκαταβολής και των τόκων.

επιστροφής της προκαταβολής αυτής σε περίπτωση μη εκπληρώσεως των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν ως αντιπαροχή [7].

71. Ούτε ο αμυντικός ισχυρισμός που προέβαλε το IST, ήτοι ότι αγνοούσε μέχρι τον Οκτώβρη του 1993 ότι είχε δοθεί προκαταβολή, ούτε το επιχείρημά του ότι ουδέποτε έλαβε από την MPR κάποιο ποσό ως προκαταβολή μεταβάλλουν καθ' οιοδήποτε τρόπο το συμπέρασμα αυτό. Το άρθρο 4, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της συμβάσεως, σε σχέση ακριβώς με την προκαταβολή, ορίζει ρητώς ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για το ότι ο συντονιστής δεν μεταβίβασε τη ληφθείσα προκαταβολή στους λοιπούς συμβαλλομένους όσον αφορά το τμήμα που τους αναλογεί.

72. Η σύμβαση προβλέπει ένα μόνο τρόπο προκειμένου το IST να απαλλαγεί από την εις ολόκληρο ευθύνη όσον αφορά την επιστροφή της προκαταβολής. Το άρθρο 2 των γενικών όρων προβλέπει στην τελευταία περίοδό του ότι ένας συμβαλλόμενος δεν ευθύνεται για την επιστροφή των χρηματοδοτικών συνδρομών που κατέβαλε η Επιτροπή, υπό την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 4, των γενικών όρων, αν μπορεί να αποδείξει, κατά τρόπο ικανοποιητικό για την Επιτροπή, ότι δεν συνέβαλε στη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων και ότι πληρούσε εξάλλου τις προϋποθέσεις του άρθρου 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων. Πρέπει να εξεταστεί αν το IST πληροί εν προκειμένω τις προϋποθέσεις αυτές.

7 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, την απόφαση Επιτροπή κατά Cascina Laura και Gariboldi, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψη 23.

73. Για να θεωρηθεί ότι πληρούσε την πρώτη προϋπόθεση, έπρεπε το IST να μπορεί ευλόγως να πείσει την Επιτροπή ότι δεν συνέβαλε στη μη εκτέλεση της συμβάσεως εκ μέρους της MPR.

74. Η Επιτροπή προσάπτει στο IST ότι επέδειξε ανεπαρκή μέριμνα κατά τους πρώτους μήνες μετά την υπογραφή της συμβάσεως, καθόσον αγνοούσε, ως συμβαλλόμενος, ορισμένα σημαντικά περιστατικά για το σχέδιο και καθόσον χρειάστηκε ορισμένος χρόνος προκειμένου οι συμβαλλόμενοι να έλθουν σε συμφωνία όσον αφορά τον τρόπο εκτελέσεως των εργασιών. Ωστόσο, δέχθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι το IST ήταν καλόπιστο κατά τον χρόνο της συντάξεως της συμβάσεως. Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ούτε ότι το IST είχε έντονο συμφέρον για την εκτέλεση του σχεδίου. Θεωρώ ωστόσο σημαντικότερο ότι, πλέον αυτού, το IST προσκόμισε διάφορες επιστολές και διάφορες τηλεομοιοτυπίες, με ημερομηνία 25 Ιανουαρίου, 19 Φεβρουαρίου, 22 Ιουνίου και 20 Ιουλίου 1993, από τις οποίες προκύπτει ότι επανειλημμένως παρακίνησε την MPR να προχωρήσει στην εκτέλεση του σχεδίου και να εκπληρώσει τις συμβατικές υποχρεώσεις. Επιπλέον, από ένα έγγραφο σημείωμα της MPR προς το IST, της 13ης Ιουνίου 1994, προκύπτει ότι το IST μπορούσε να θεωρεί ότι η MPR είχε, τουλάχιστον μέχρι την ημερομηνία αυτή, την πρόθεση να συνεχίσει το σχέδιο.

75. Θεωρώ ότι το IST ευλόγως μπόρεσε έτσι να πείσει την Επιτροπή ότι δεν συνέβαλε στην εκ μέρους της MPR μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών της.

76. Η δεύτερη προϋπόθεση που διαλαμβάνεται στο άρθρο 2, τελευταία περίοδος, των γενικών όρων αφορά την υποχρέωση κοινοποιήσεως που περιέχεται στο άρθρο 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων.

77. Η άποψη του IST ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δεσμεύεται από αυτή την υποχρέωση ενημερώσεως, για τον λόγο ότι η υποχρέωση αυτή αφορά αποκλειστικά τον συντονιστή, θεωρώ ότι στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της διατάξεως αυτής. Το πρώτο τμήμα του άρθρου 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων επιβάλλει στον συντονιστή την υποχρέωση να ενημερώνει, εξ ονόματος των συμβαλλομένων, την Επιτροπή σχετικά με την έναρξη των εργασιών στο πλαίσιο του σχεδίου. Το δεύτερο τμήμα της ρήτρας αυτής προβλέπει ωστόσο ότι έκαστος συμβαλλόμενος πρέπει να ενημερώνει παραχρήμα την Επιτροπή σχετικά με την ολοκλήρωση ή την αναστολή των εργασιών ή σχετικά με κάθε γεγονός ή περιστατικό που μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την εκτέλεση της συμβάσεως. Η τελευταία αυτή υποχρέωση, βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων, ισχύει συνεπώς και για το IST ως συμβαλλόμενο.

78. Θεωρώ ότι το IST, προβάλλοντας τα στοιχεία αυτά, δεν απέδειξε ότι εκπλήρωσε την υποχρέωση αυτή. Προς τούτο, έπρεπε να αποδείξει ότι ενημέρωσε παραχρήμα την Επιτροπή σχετικά με τις δυσχέρειες που παρουσιάστηκαν κατά την εκτέλεση του σχεδίου.

79. Κατά τη γνώμη μου, τρία γεγονότα ήσαν συναφώς σημαντικά όσον αφορά το IST: η παραλαβή των δύο επιστολών της Επιτροπής της 20ής Οκτωβρίου 1993 και της 7ης Ιουλίου 1994, η εκ μέρους της Επιτροπή χορήγηση, με τη δεύτερη από τις προαναφερθείσες επιστολές, της τελευταίας προθεσμίας για την εκτέλεση της συμβάσεως μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1994.

80. Το πρώτο γεγονός υπήρξε η παραλαβή της επιστολής της Επιτροπής προς τους συμβαλλομένους, της 20ής Οκτωβρίου 1993, με την οποία η Επιτροπή διαπίστωσε ότι δεν είχε ακόμη αρχίσει η εφαρμογή του σχεδίου και ότι MPR είχε χρησιμοποιήσει το προκαταβληθέν ποσό για αλλότρους σκοπούς.

81. Το IST δεν αμφισβητεί ότι, κατά την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1993, ημερομηνίας ενάρξεως της ισχύος της συμβάσεως, μέχρι την παραλαβή της επιστολής της 20ής Οκτωβρίου 1993, δεν ανέλαβε καμία πρωτοβουλία για να ενημερώσει την Επιτροπή σχετικά με την καθυστέρηση που είχε σημειωθεί στην εφαρμογή του σχεδίου. Κατά τα λεγόμενά του, το IST αγνοούσε επίσης μετά την ημερομηνία αυτή τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στην MPR. Κατά την περίοδο αυτή, περιορίστηκε στο να παρακινήσει την MPR να θέσει δεόντως σε εφαρμογή το σχέδιο. Το IST ισχυρίζεται ότι, κατά τη φάση αυτή, ρώτησε ρητώς την MPR αν η Επιτροπή είχε χορηγήσει την προκαταβολή, στο δε ερώτημα αυτό η MPR απάντησε αρνητικά.

82. Κατά τη γνώμη μου, κανονικά το IST θα έπρεπε να έλθει αμέσως από τη στιγμή αυτή

σε επαφή με την Επιτροπή. Έπρεπε να είχε ήδη κατανοήσει ότι η εφαρμογή του σχεδίου θα καθυστερούσε, βάσει των δικών του εμπειριών με την MPR. Θα μπορούσε επίσης να αμφιβάλει για τον ισχυρισμό της MPR ότι η Επιτροπή δεν είχε ακόμη χορηγήσει τη συμβατική προκαταβολή. Αν τούτο πράγματι συνέβαινε, η Επιτροπή θα είχε παραβεί συγκεκριμένα τις υποχρεώσεις της που υπέχει από το άρθρο 17, παράγραφος 2, στοιχείο a, των γενικών όρων.

83. Εν πάση περιπτώσει, είναι αναμφίβολο ότι, ήδη από της παραλαβής της επιστολής της 20ής Οκτωβρίου 1993, το IST εγνώριζε τις αιτιάσεις της Επιτροπής έναντι της MPR και την εκ μέρους της MPR μη εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεών της.

84. Θεωρώ ότι η δεύτερη σημαντική στιγμή για το IST είναι εκείνη της παραλαβής της από 7 Ιουλίου 1994 επιστολής της Επιτροπής, με την οποία η Επιτροπή έδωσε στους συμβαλλομένους MPR και IST, δεδομένων των ιδιαίτερων περιστάσεων, ακόμη μια τελευταία ευκαιρία για να εκπληρώσουν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1994.

85. Το IST προσπάθησε να αποδείξει ότι, μέχρι της παραλαβής της επιστολής της 20ής Οκτωβρίου 1993 και της επιστολής της 7ης Ιουλίου 1994, προσέγγισε δις την Επιτροπή και την ενημέρωσε για τα προβλήματα που είχαν προκύψει.

86. Κατ' αρχάς, το IST ισχυρίζεται ότι ήλθε σε επαφή με τον αντιπρόσωπο της ΓΔ XVII για το πρόγραμμα Thermie στη Γενική Διεύθυνση Ενέργειας της Πορτογαλίας, ήτοι τη Virginia Correia. Το IST την ενημέρωσε για τις σημειωθείσες καθυστερήσεις εξαιτίας της MPR και την παρακάλεσε να ασκήσει πίεση στην MPR για να επιστρέψει την προκαταβολή. Επιχείρησε επίσης να εξεύρει νέο εταίρο για το σχέδιο με τη βοήθεια της Γενική Διευθύνσεως Ενέργειας.

87. Η Επιτροπή όμως υποστήριξε ότι μια τέτοια «εκπρόσωπος της ΓΔ XVII» ουδέποτε υπήρξε και ότι η Virginia Correia είναι αναμφίβολα δημόσιος υπάλληλος κράτους μέλους που εκπροσωπεί την Πορτογαλική Δημοκρατία στην επιτροπή που συνεστήθη στο πλαίσιο του προγράμματος Thermie. Κατά την Επιτροπή, η Virginia Correia δεν μπορούσε κατ' ουδένα τρόπο να εκπροσωπήσει την Επιτροπή, ούτε γενικώς ούτε σε σχέση με τη σύμβαση. Το IST δεν αμφισβήτησε το στοιχείο αυτό κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αλλά ισχυρίστηκε ότι στηρίχθηκε στην άποψη ότι η Virginia Correia θα μεταβίβαζε τα στοιχεία που της είχε παράσχει στους αρμόδιους υπαλλήλους της Επιτροπής.

88. Ο ισχυρισμός αυτός του IST δεν μου φαίνεται αξιόπιστος και είναι απολύτως ανεπαρκής για να θεωρηθεί ως εκπλήρωση της υποχρεώσεως ενημερώσεως της Επιτροπής, την οποία η σύμβαση επιβάλλει στους συμβαλλομένους σε περίπτωση ανακύψεως προβλημάτων.

89. Εν συνεχεία, το IST προσκόμισε κατάλογο περιέχοντα τα ονόματα πέντε υπαλλή-

λων εργαζομένων στη ΓΔ XVII της Επιτροπής, με τους οποίους είχε τηλεφωνικές συνομιλίες κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Κατά τις συνομιλίες αυτές, το IST ανέφερε ότι ήθελε να συνεχίσει το σχέδιο στην Πορτογαλία μετά την επιστροφή των ποσών που είχε λάβει η MPR.

90. Η απόδειξη αυτή μου φαίνεται πολύ αδύναμη. Ελλείψει συγκεκριμένων συμπληρωματικών στοιχείων, δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν τα στοιχεία που ισχυρίζεται ότι παρέσχε το IST παρείχαν τη δυνατότητα να γνωστοποιηθούν τα συγκεκριμένα προβλήματα που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή του σχεδίου. Επιπλέον, το IST δεν αμφισβήτησε την παρατήρηση της Επιτροπής ότι ένας από τους πέντε υπαλλήλους δεν εργαζόταν πλέον στη ΓΔ XVII, πράγμα το οποίο δεν ενισχύει την αξιοπιστία των προβαλλομένων επαφών. Περαιτέρω, κανονικά το IST θα έπρεπε να εκθέσει τα εν λόγω προβλήματα εγγράφως και να τα κοινοποιήσει με συστημένη επιστολή στην Επιτροπή. Η υποχρέωση ενημερώσεως που περιέχεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, σε συνδυασμό με τη ρήτρα περί απαλλαγής και την εις ολόκληρον ευθύνη του IST καθιστούν τη διατύπωση αυτή υποχρεωτική.

91. Επομένως, το IST δεν μπόρεσε να αποδείξει πειστικά ότι, κατά την περίοδο από τα τέλη Οκτωβρίου 1993 μέχρι τις αρχές Ιουλίου 1994, ενημέρωσε την Επιτροπή σε σχέση με τα ανακύψαντα προβλήματα. Η Επιτροπή όμως, με την από 7 Ιουλίου 1994 επιστολής της, παρέχει ακόμη στους συμβαλλομένους μία ευκαιρία να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους.

92. Κατά την περίοδο από αρχές Ιουλίου 1994 μέχρι τέλη Δεκεμβρίου 1994, το IST θα έπρεπε σαφώς να γνωρίζει ότι η υπομονή της Επιτροπής όσον αφορά την εκτέλεση της συμβάσεως είχε εξαντληθεί και ότι η 31η Δεκεμβρίου 1994 αποτελούσε την ύστατη ημερομηνία για να σωθεί το σχέδιο. Σε περίπτωση αποτυχίας, η καταγγελία της συμβάσεως ήταν αναπόφευκτη. Εξάλλου, το IST έπρεπε να είχε κατανοήσει ότι η MPR είχε καταστεί τόσο ελάχιστα αξιόπιστος συμβατικός εταίρος όσο και ελάχιστα αξιόπιστος συντονιστής του σχεδίου. Η MPR δεν τηρούσε τις διαβεβαιώσεις που έδιδε και το προκαταβληθέν από την Επιτροπή ποσό δεν είχε χρησιμοποιηθεί για σκοπούς εντασσόμενους στο πλαίσιο της συμβάσεως. Ενόψει των συμβατικών υποχρεώσεων, ειδικότερα του καθεστώτος της εις ολόκληρον ευθύνης, το IST έπρεπε ήδη να είχε ενημερώσει την Επιτροπή εγγράφως και με συστημένη επιστολή σχετικά με την κατάσταση των πραγμάτων όσον αφορά την εκτέλεση της συμβάσεως κατά την προηγούμενη φάση, κατά μείζονα δε λόγο έπρεπε να την είχε ενημερώσει κατά τη φάση αυτή. Η Επιτροπή, με την από 7 Ιουλίου 1994 επιστολή της, για μία ακόμη φορά, κάλεσε ρητώς του συμβαλλομένους να την ενημερώσουν σε σχέση με ενδεχόμενα προβλήματα.

93. Το IST όμως ουδόλως απέδειξε ότι είχε ενημερώσει την Επιτροπή για τα προβλήματα που εμφανίστηκαν κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1994. Μάλιστα, ούτε καν απειράθηκε να το πράξει αυτό.

94. Εν συνεχεία, η Επιτροπή το πληροφόρησε, με επιστολή της 7ης Ιουνίου 1995, σχετικά με την οριστική λύση της συμβάσεως. Το IST αποστασιοποιήθηκε από τη συμπεριφορά

της MPR μόνο με μία επιστολή προς την Επιτροπή της 17ης Ιουλίου 1995. Με την επιστολή αυτή, επέστησε την προσοχή της Επιτροπής στην ενεργή συμβολή του στο σχέδιο, επισήμανε ότι ουδέποτε έλαβε χρηματική αποζημίωση από την MPR και επέρριψε κάθε ευθύνη για την αποτυχία του σχεδίου στην MPR.

95. Κατόπιν των προεκτεθέντων, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, κατά την περίοδο μεταξύ Οκτωβρίου 1993 και Ιουλίου 1995, το IST δεν ενημέρωσε παραχρήμα την Επιτροπή, σύμφωνα με τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 2, τελευταία περίοδος, και 1, παράγραφος 4, των γενικών όρων, σχετικά με τα προβλήματα που προέκυψαν κατά την εφαρμογή του σχεδίου. Συνεπώς, παρέλειψε να κάνει χρήση της δυνατότητας να προβάλει τη μη ενοχή του έναντι της Επιτροπής και να απαλλαγεί από την εις ολόκληρο ευθύνη, εκθέτοντας σαφώς και εγγράφως, όπως έπραξε με την από 17 Ιουλίου 1995 επιστολή του, ποια ήσαν τα προβλήματα, γιατί εμφανίστηκαν και πως είχε πράξει ό,τι μπορούσε για να εκπληρώσεις τις συμβατικές υποχρεώσεις του. Μια τέτοια αντίδραση θα ήταν τοσούτω μάλλον κανονική καθόσον ισχυρίζεται ότι η συμμετοχή του στη σύμβαση είχε επαγγελματικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι έχει ήδη αποκτήσει εμπειρία με σχέδια συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

96. Κατά τη γνώμη μου, ήδη για τον λόγο αυτό είναι αβάσιμη η εκ μέρους του IST επίκληση της ρήτρας απαλλαγής του άρθρου 2, τελευταία περίοδος, των γενικών όρων.

97. Επικουρικώς, το IST ισχυρίζεται για την άμυνά του ότι η Επιτροπή δεν μπορεί, βάσει του πορτογαλικού δικαίου, να επικαλείται εν προκειμένω την εις ολόκληρο ευθύνη του IST προκειμένου αυτό να υποχρεωθεί στην καταβολή των προκαταβληθέντων ποσών, πλέον των τόκων.

98. Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς να υπενθυμιστεί το άρθρο 8, παράγραφος 4, των γενικών όρων, το οποίο δεν περιορίζει το επιστρεπτέο ποσό — εις ολόκληρον — στο ποσό της προκαταβολής, αλλά παρέχει επίσης στην Επιτροπή το δικαίωμα να απαιτήσει την καταβολή τόκων από της ημερομηνίας κατά την οποία η MPR έλαβε την προκαταβολή.

99. Επιβάλλεται εν συνεχεία η διαπίστωση ότι το πορτογαλικό δίκαιο δεν αντίκειται στην εις ολόκληρο ευθύνη των οφειλετών όπως αυτή ορίζεται για τους συμβαλλομένους, ειδικότερα με το άρθρο 2 των γενικών όρων.

100. Σύμφωνα με το άρθρο 512, παράγραφος 1, του CC, μια ενοχή είναι εις ολόκληρον όταν έκαστος των οφειλετών υποχρεούται να καταβάλει ολόκληρη την παροχή και η καταβολή απαλλάσσει όλους τους οφειλέτες. Σύμφωνα με το άρθρο 517, παράγραφος 1, του CC, η εις ολόκληρον ενοχή δεν εμποδίζει τον δανειστή να εναγάγει από κοινού τους συνοφειλέτες. Το άρθρο 519, παράγραφος 1, του CC ορίζει ότι ο δανειστής δικαιούται να

απαιτήσει από έκαστο των οφειλετών την εξόφληση εν όλω ή εν μέρει της οφειλής του, ανεξάρτητα από το αν το τμήμα της παροχής του εναχθέντος οφειλέτη ήταν ή όχι αναλογικό. Ωστόσο, αν ζήτησε δικαστικώς από έναν από τους οφειλέτες την εκτέλεση εν όλω ή εν μέρει της οφειλής του, δεν μπορεί πλέον να εναγάγει τους λοιπούς οφειλέτες για το τμήμα της παροχής την καταβολή της οποίας απαίτησε από τον πρώτο οφειλέτη, εκτός αν συντρέχει αφερεγγυότητα ή απειλή αφερεγγυότητας του εναγομένου ή αν, για κάποιον άλλο λόγο, δεν μπόρεσε να ικανοποιηθεί από τον οφειλέτη αυτόν.

101. Το IST ισχυρίζεται κατ' ουσίαν ότι η Επιτροπή, ενάγοντας από κοινού τους συμβαλλομένους, παραιτήθηκε από τη δυνατότητα να καταστήσει έκαστο των συμβαλλομένων εις ολόκληρον υπεύθυνο για το συνολικό ποσό.

102. Θεωρώ ότι η άποψη αυτή στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 519, παράγραφος 1, του CC. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ο δανειστής μπορεί να απαιτήσει από έκαστο οφειλέτη την εκτέλεση της παροχής, αλλά ο δανειστής δεν παραιτείται από το δικαίωμά του να επικαλεστεί την εις ολόκληρο ευθύνη των λοιπών οφειλετών παρά μόνον αν απαίτησε πρώτα την καταβολή της παροχής από τον πρώτο οφειλέτη *δικαστικώς*. Τούτο όμως δεν συνέβη εν προκειμένω. Η Επιτροπή απέστειλε στην MPR, στις 11 Νοεμβρίου 1995, εξώδικη πρόσκληση προς καταβολή, η οποία πρέπει να θεωρηθεί απαρχή της προσφυγής στη δικαιοσύνη. Τούτο προκύπτει επίσης από τα έγγραφα οχλήσεως που η Επιτροπή απέστειλε στην MPR στις 10 Μαρτίου και στις 4 Ιουλίου 1997. Με τις δύο αυτές επιστολές, η Επιτροπή ανέφερε ότι θα προσφύγει στη δικαιοσύνη αν η προκαταβολή δεν επιστραφεί εμπροθέσμως. Μόνο με την παρούσα διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου η υπόθεση εισήλθε στη δικαστική φάση της.

103. Το πορτογαλικό δίκαιο δεν εμποδίζει συνεπώς, σύμφωνα με τις ρήτρες της συμβάσεως, την Επιτροπή, ως δανειστή στην παρούσα αγωγή, να απαιτήσει εις ολόκληρον από τους συμβαλλομένους την επιστροφή της προκαταβολής, ακόμη και αφού απέστειλε υπενθυμίσεις και έγγραφα οχλήσεως στην MPR.

104. Τέλος, το IST επικαλείται το άρθρο 520 του CC για να απαλλαγεί από την υποχρέωση καταβολής των οφειλομένων τόκων στην Επιτροπή.

105. Το άρθρο 520 του CC έχει ως εξής: «Αν η παροχή κατέστη αδύνατη λόγω γεγονότος καταλογιζομένου σε έναν από τους οφειλέτες, όλοι ευθύνονται εις ολόκληρο για το ποσό της παροχής· μόνον όμως ο οφειλέτης στον οποίο καταλογίζεται το γεγονός υποχρεούται σε αποκατάσταση της ζημίας η οποία υπερβαίνει την αξία αυτή και, αν πρόκειται περί πλειόνων οφειλετών, η ευθύνη τους είναι εις ολόκληρον».

106. Το IST υποστηρίζει ότι δεν ευθύνεται για την καταβολή των τόκων ως αποζημίωση, δεδομένου ότι δεν συνέβαλε στη μη

εκτέλεση της συμβάσεως και εκπλήρωσε την υποχρέωση ενημερώσεως της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 2 των γενικών όρων.

107. Είναι αναμφίβολο ότι οι τόκοι που απαιτεί η Επιτροπή πρέπει να θεωρηθούν αποκατάσταση της ζημίας υπό την έννοια του άρθρου 520 του CC.

108. Θα είμαι σύντομος όσον αφορά τους ισχυρισμούς του IST. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η άποψή μου είναι ότι τόσο η MPR όσο και το IST συνέβαλαν στη μη εκτέλεση της συμβάσεως και, τελικώς, στην καταγγελία της συμβάσεως. Όσον αφορά το IST, αρκεί η διαπίστωση ότι δεν εκπλήρωσε την υποχρέωση, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, των γενικών όρων, να ενημερώσει εγκαίρως την Επιτροπή όσον αφορά τις καθυστερήσεις κατά την εφαρμογή του σχεδίου. Μπορεί επίσης να προσαφθεί στο IST ότι σ' αυτό οφείλεται η αύξηση του ποσού των τόκων. Συγκεκριμένα, έπρεπε να είναι ήδη ενημερωμένο όσον αφορά τα προβλήματα της MPR σε πρώιμο στάδιο και έπρεπε εν πάση περιπτώσει να γνωρίζει, βάσει της συμβάσεως, ήδη από τον Αύγουστο του 1995, ημερομηνία οριστικής καταγγελίας της συμβάσεως εκ μέρους της Επιτροπής, ότι η Επιτροπή θα μπορούσε να απαιτήσει από έκαστο των συμβαλλομένων την επιστροφή της προκαταβολής, πλέον των τόκων.

109. Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι το IST δεν έλαβε καμία προκαταβολή, έκαστος των συμβαλλομένων, οι οποίοι ευθύνονται για τη μη εκτέλεση της παροχής, έχει συναφώς ευθύνη εις ολόκληρον για ολόκληρη την αποκατάσταση της ζημίας, όπως επιτάσσει το τελευταίο τμήμα της τελευταίας περιόδου του άρθρου 520 του CC. Το γεγονός ότι η MPR διέπραξε ίσως βαρύτερο πταίσμα στο πλαίσιο της μη εκτελέσεως της συμβάσεως απ' ό,τι το IST είναι συναφώς χωρίς σημασία όσον αφορά τη νομική θέση του έναντι της Επιτροπής. Το ζήτημα του πταίσματος μπορεί να τεθεί σε μια διαδικασία στην οποία οι υποχρεώσεις των συμβαλλομένων που αναλήφθηκαν κατόπιν κοινής συμφωνίας βρίσκονται στο επίκεντρο του προβλήματος.

110. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1103/97 του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1997, σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή του ευρώ [8], η αναφορά στο ECU πρέπει να αντικατασταθεί από την αναφορά στο ευρώ, με αναλογία ενός ευρώ προς ένα ECU.

VI — Επί των δικαστικών εξόδων

111. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι η MPR και το IST ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν αλληλεγγύως στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

8 — ΕΕ L 162, σ. 1.

VII — Πρόταση

112. Προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

1) να υποχρεώσει τη Manuel Pereira Roldão & Filhos L^{da} ερήμην στην καταβολή εις ολόκληρον προς την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ποσού 357 813 ευρώ, πλέον των τόκων μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999 ποσού 185 833,78 ευρώ, καθώς και των οφειλομένων μέχρι την ημερομηνία της ολοσχερούς καταβολής τόκων,

2) να καταδικάσει την Manuel Pereira Roldão & Filhos L^{da} ερήμην και αλληλεγγύως στα δικαστικά έξοδα,

3) να υποχρεώσει το Instituto Superior Técnico στην καταβολή εις ολόκληρον προς την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ποσού 357 813 ευρώ, πλέον των τόκων μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999 ποσού 185 833,78 ευρώ, καθώς και των οφειλομένων μέχρι την ημερομηνία της ολοσχερούς καταβολής τόκων,

4) να καταδικάσει το Instituto Superior Técnico αλληλεγγύως στα δικαστικά έξοδα.